

УДК 305-055.2(510) + 008 + 101(510)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-37>

Оксана ПЕТИНОВА

докторка філософських наук, професорка, професорка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна, 65020

ORCID: 0000-0002-1871-1201

Scopus-Author ID: 57219987983

Катерина ТКАЧЕНКО

кандидатка філософських наук, викладачка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна, 65020

ORCID: 0009-0007-9303-4013

Зоя АТАМАНЮК

докторка філософських наук, професорка, професорка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна, 65020

ORCID: 0000-0001-7299-409X

Scopus-Author ID: 58283826600

Бібліографічний опис статті: Петінова, О., Ткаченко, К, Атаманюк З. (2025). Жінка в китайському суспільстві: шлях від традиції до соціокультурних трансформацій. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 270–280, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-37>

ЖІНКА В КИТАЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ШЛЯХ ВІД ТРАДИЦІЇ ДО СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У статті представлені результати реалізації україно-китайського освітньо-наукового проекту «Освіта в глобалізованому суспільстві: філософія, менеджмент, культура, сучасні тренди, економічні опції та міжнародні практики», одним з аспектів якого було дослідження соціокультурних аспектів розвитку сучасного китайського суспільства на прикладі ролі та соціального статусу жінки.

Мета роботи – на основі результатів реалізації україно-китайського проекту на конкретних прикладах показати особливості еволюції соціального статусу жінки в китайському суспільстві від традиційних моделей до сучасних соціокультурних трансформацій.

Методологія дослідження. Дослідження базується на поєднанні емпіричних (спостереження, опис, узагальнення) та теоретичних (аналіз, синтез, індукція, дедукція) методів, що дозволило здійснити комплексний міждисциплінарний аналіз трансформації соціального статусу жінки в КНР. Герменевтичний метод дав змогу інтерпретувати традиційні філософські уявлення про жіночність (конфуціанство, даосизм), а системний підхід – осмислити роль жінки як елементу складної соціокультурної структури. Порівняльно-історичний аналіз виявив динаміку гендерних змін від імперських часів до сучасності, а контент-аналіз сучасних медіа дозволив оцінити репрезентацію жіночого образу в інформаційному просторі Китаю.

Наукова новизна. В українському науковому дискурсі здійснено цілісне дослідження змін у гендерних ролях жінки (на прикладі КНР) у контексті переходу від традиційних до сучасних соціокультурних практик та дістало подальшого розвитку визначення динаміки жіночої емансипації, розкрито сучасний образ жінки як активного учасника публічного й культурного життя.

Висновки. Соціальний статус жінки в КНР зазнає глибоких змін під впливом модернізації, хоча традиційні норми досі чинять значний вплив. Конфуціанство й даосизм формували патріархальні уявлення, що легітимізували соціальну нерівність. Попри законодавчі ініціативи, жінки стикаються з дискримінацією, стереотипами та тиском щодо сімейних ролей. Значним є вплив індустрії краси, яка диктує стандарти жіночої поведінки. Водночас спостерігається зростання соціальної активності, економічної незалежності та участі жінок у публічному просторі. Для досягнення справжньої гендерної рівності необхідне не лише правове забезпечення, а й переосмислення культурних і освітніх стратегій. Сучасна китайська жінка дедалі більше уособлює нову модель активного соціального суб'єкта, здатного змінювати суспільство.

Ключові слова: жінка, соціокультурні трансформації, цінності, суспільство, традиції, інновації, соціальні інститути, соціальна роль, соціальний статус, культура, гендерні стереотипи.

Oksana PETINOVA

Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor at the Department of Philosophy, Sociology, and Management of Sociocultural Activities, The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», 26 Staropotofrankivska Str., Odesa, Ukraine, 65020

ORCID: 0000-0002-1871-1201

Scopus-Author ID: 57219987983

Kateryna TKACHENKO

PhD in Philosophical Sciences, Lecturer, Department of Philosophy, Sociology, and Management of Sociocultural Activities, The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», 26 Staropotofrankivska Str., Odesa, Ukraine, 65020

ORCID: 0009-0007-9303-4013

Zoia ATAMANIUK

Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor of the Department of Philosophy, Sociology, and Management of Sociocultural Activities, The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», 26 Staropotofrankivska Str., Odesa, Ukraine, 65020

ORCID: 0000-0001-7299-409X

Scopus-Author ID: 58283826600

To cite this article: Petinova, O., Tkachenko, K., Atamaniuk, Z. (2025). Zhinka v kytaiskomu suspilstvi: shliakh vid tradytsii do sotsiokulturnykh transformatsii [Women in Chinese society: the path from tradition to socio-cultural transformations]. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 270–280, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-37>

WOMEN IN CHINESE SOCIETY: THE PATH FROM TRADITION TO SOCIO-CULTURAL TRANSFORMATIONS

The article presents the results of the Ukrainian-Chinese educational and research project 'Education in a Globalized Society: Philosophy, Management, Culture, Modern Trends, Economic Options and International Practices', one of the aspects of which was to study the socio-cultural aspects of the development of modern Chinese society on the example of the role and social status of women.

The purpose of the article is to show the peculiarities of the evolution of women's social status in Chinese society from traditional models to modern socio-cultural transformations based on the results of the Ukrainian-Chinese project.

The methodology of the article is based on a combination of empirical (observation, description, generalization) and theoretical (analysis, synthesis, induction, deduction) methods, which allowed for a comprehensive interdisciplinary analysis of the transformation of women's social status in China. The hermeneutic method allowed us to interpret traditional philosophical ideas about femininity (Confucianism, Taoism), and the systemic approach allowed us to understand the role of women as an element of a complex socio-cultural structure. The comparative historical analysis revealed the dynamics of gender changes from imperial times to the present, and the content analysis of modern media allowed to assess the representation of the female image in the information space of China.

Scientific novelty. In the Ukrainian scientific discourse, a comprehensive study of changes in women's gender roles (on the example of China) in the context of the transition from traditional to modern socio-cultural practices has been carried out, and the definition of the dynamics of women's emancipation has been further developed, revealing the modern image of women as active participants in public and cultural life.

Conclusions. The social status of women in China is undergoing profound changes under the influence of modernization, although traditional norms still have a significant impact. Confucianism and Taoism have shaped patriarchal ideas that legitimized social inequality. Despite legislative initiatives, women face discrimination, stereotypes and pressure to fulfil family roles. The beauty industry has a significant influence, dictating standards of female behavior. At the same time, there is an increase in women's social activity, economic independence and participation in public space. Achieving true gender equality requires not only legal support but also a rethinking of cultural and educational strategies. The modern Chinese woman increasingly embodies a new model of an active social subject capable of changing society.

Key words: woman, socio-cultural transformations, values, society, traditions, innovations, social institutions, social role, social status, culture, gender stereotypes.

Актуальність проблеми зумовлюється низкою ключових чинників. По-перше, впродовж останніх десятиліть у всьому світі відбуваються суттєві трансформації гендерних ролей, що актуалізує дослідження аналогічних процесів у країнах зі складною історико-культурною спадщиною, зокрема в Китаї, який має тривалу традицію конфуціанських норм, де жіноча роль була жорстко регламентована. Сучасні соціальні процеси – модернізація, урбанізація, глобалізація – змінюють ці уявлення, що спричиняє нові виклики й можливості для жінок у всіх сферах суспільного життя. Уряд Китаю декларує підтримку гендерної рівності, проте в реальності зберігаються соціальні бар'єри, дискримінація у сфері праці, освіти та сімейного життя. Вивчення динаміки становища жінки дозволяє критично оцінити ефективність політичних рішень. Розуміння ролі жінки в китайському суспільстві є необхідним для глибшого міжкультурного діалогу з Китаєм, зважаючи на його глобальний вплив. Тема знаходиться на перетині культурології, філософії, соціології, гендерних студій, що сприяє формуванню міждисциплінарного підходу до вивчення питання соціокультурних трансформацій. Дослідження шляху жінки від традиційної підлеглості до сучасних форм соціальної активності й емансипації дозволяє не лише краще зрозуміти китайське суспільство, а й зробити внесок у глобальні дискусії про роль жінки в сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

До питань дослідження ролі жінки в китайському суспільстві звертаються як українські, так і зарубіжні дослідники. Огляд публікацій щодо ролі та статусу жінки в традиційному китайському суспільстві розкриває філософські, культурні та релігійні передумови, що формували уявлення про жінку в Китаї з давніх часів. Філософські вчення Китаю, зокрема конфуціанство і даосизм, глибоко вплинули на уявлення про жіночу роль. Конфуціанство закріпило патріархальні структури, тоді як даосизм пропонував альтернативну, але все ж пасивну модель жіночності. Символ *інь-ян* став культурним архетипом гендерної дихотомії, яка протягом століть легітимізувала соціальну нерівність. Так, наприклад, Д. Чай аналізує концепцію *wuwei* (недіяння) в тексті *Lüshi Chunqiu*, класичному творі періоду Воюючих царств, і хоча дослідження не зосереджене безпосеред-

ньо на дослідженні ролі жінки, але *wuwei* як центральне поняття даоської філософії впливає на розуміння пасивності, гнучкості та гармонії – характеристик, які традиційно приписували жінкам у китайській культурі. Концепція *wuwei* опосередковано сприяла формуванню образу «ідеальної жінки» як покірної, стриманої та гармонійної (Chai, 2023). В роботах К. Фенга та В. Чена здійснюється огляд конфуціанства, яке відіграло вирішальну роль у формуванні патріархальної моделі китайського суспільства та закріпило ієрархічні ролі в родині та суспільстві, де жінка повинна була коритися батькові, чоловікові та сину; моїзм і даосизм пропонували менш жорстке бачення, але саме конфуціанська доктрина стала державною ідеологією, що визначила місце жінки як підлегле (Feng, Chen, 2023). М. Чжунцзянь провів глибокий аналіз культурного та релігійного становлення китайської цивілізації, Автор досліджує взаємодію конфуціанства і даосизму з ранніми релігійними уявленнями. Важливо, що в тексті розглядаються гендерні аспекти через призму ритуалу, моралі та космології, зокрема принципів *інь-ян*. Жіноче начало (*інь*) ототожнюється з темним, холодним, пасивним – тобто менш активним соціально. Це космологічне уявлення слугувало метафізичним обґрунтуванням жіночої підлеглості (Zhongjian, 2023). В роботах А. Рейя, Ф. Туміна та А. Барклая представлені результати емпіричного дослідження, яке демонструє стереотипні уявлення про *інь* (жіноче) та *ян* (чоловіче), що досі зберігаються в масовій свідомості. Символіка балансу, хоча і виглядає гармонійною, на практиці часто закріплює асиметрію, де жіноче начало сприймається як слабше, пасивне, а чоловіче – як домінуюче (Ray, Thumin, Barclay, 2010).

С. Козловський на основі аналізу писемних джерел аналізує гендерні відносини у традиційній сім'ї китайського чиновника та висвітлює особливості стосунків чоловіка та жінки крізь призму гендерних стереотипів на основі співставлення інформації з джерел правового та розповідного характерів. Робить висновок, що соціальний та правовий статус жінки в середньовічному Китаї не можна зводити лише до стереотипного вислову нань цзунь нью бей – «шанування чоловіка і зневага до жінки». Хоча ця формула дійсно відображала усталені уявлення традиційної китайської куль-

тури, підпорядковане становище жінки та дітей у межах родинної ієрархії регулювалося не лише культурними нормами, а й законодавством і канонічними приписами конфуціанства, які передбачали різні ступені соціальної підлеглості (Козловський, 2025). Ч. Ген здійснив дослідив творчість представників різних художніх поколінь, яка свідчить, що наприкінці XX – на початку XXI століття жіночі образи посідають ключове місце в мистецьких пошуках. Вони слугують інструментом осмислення нових моделей жіночності – від усталених естетичних канонів до гендерних інтерпретацій та постмодерністських експериментів. Завдяки цим образам митці виражають ширше коло ідей і концепцій, розв'язують складні формальні завдання й досягають нових якісних результатів у межах реалістичної традиції живопису (Ген, 2019).

До проблеми гендерної рівності і правового становища жінки в сучасній Китайській Народній Республіці звертається Н. Стеньгач. У своїх наукових розвідках дослідниця робить висновок про те, що попри очевидний прогрес у сфері жіночої освіти, жінки продовжують зіштовхуватися з посиленням вразливості на ринку праці, що зумовлено як зменшенням кількості доступних для них робочих місць, так і поглибленням гендерного розриву в оплаті праці. У межах подружніх стосунків, незважаючи на збереження шлюбно-репродуктивної моделі, жінки часто залишаються економічно залежними від чоловіків і обмеженими у сфері прийняття рішень. Незважаючи на позитивні зрушення, загальний статус жінок залишається нижчим за чоловічий, особливо у публічній сфері (Стеньгач, 2023). Манойло О. досліджував роль жінки в китайській культурі та робить висновки про те, що жінки виступали не лише у ролі символів, а були активними учасницями соціальних і культурних процесів. У межах патріархального устрою їх часто репрезентували як зразкових дружин, водночас не бракувало образів жінок, що постають як самостійні, вольові постаті. У китайській культурі жіночий образ займає провідне місце, втілюючись у численних формах – від богинь до героїнь та інших персонажів (Манойло, 2024).

Мета статті: на основі результатів реалізації україно-китайського проєкту на конкретних прикладах показати еволюцію соціального ста-

тусу жінки в китайському суспільстві від традиційних моделей до сучасних соціокультурних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Формування соціального статусу жінки в китайському суспільстві відбувалося під впливом конфуціанських цінностей, які визначали її місце через систему морально-етичних норм, так і давніх міфологічних уявлень. Так, китайська космогонія виводить походження Всесвіту з існування темного, безмежного і неподільного хаосу (хундун). Цікавим нюансом є те, що китайці наділяли цю субстанцію творчим потенціалом: хундун здатний саморозвиватися до стану космосу (юйчжоу) та містить у собі причину полярності у вигляді «інь» та «ян». Концепція інь-ян, яка давно вийшла за межі китайської космології, дві протилежності, які постійно врівноважують одна одну, виникли на основі ци – особливої субстанції і водночас енергії. Кожна з двох стихій уособлює низку відмінних якостей: Інь – північний затінений схил гори, земля, темрява, місяць, холод, важкість, м'якість, стабільність, права сторона, сон, відпочинок, осінь, зима, жіноче начало. Ян – південний освітлений схил гори, небо, світло, Сонце, тепло, легкість, твердість, динамічність, ліва сторона, неспання, активність, весна, літо, чоловічий рід (Petinova, Svitlytska, 2023).

Одним із центральних принципів, що регламентував життя жінок, була концепція «трьох покірностей і чотирьох чеснот», згідно з якою жінка мала підкорятися батькові в дитинстві, чоловікові в шлюбі та синові в разі вдівства. Це обмежувало її соціальну автономію, зміцнюючи патріархальну структуру суспільства. До XX століття доступ жінок до освіти був значною мірою обмеженим, а їхнє соціальне становище визначалося переважно статусом у родині, де шлюб і народження дітей вважалися основними життєвими пріоритетами. Одним із найяскравіших проявів патріархальної системи була практика бинтування ніг, що символізувала відповідність традиційним ідеалам краси та жіночої покірності. Водночас ця традиція суттєво обмежувала фізичну мобільність жінок, посилюючи їхню соціальну залежність. Проте ситуація зазнала значних змін після проголошення Китайської Народної Республіки в 1949 році. Уряд на чолі з Мао Цзедунем задекларував рівність жінок і чоловіків, закріпивши

цей принцип на законодавчому рівні. Одним із символічних гасел нового періоду стало твердження «Жінка тримає половину неба», що наголошувало на необхідності залучення жінок до всіх сфер суспільного життя, зокрема економічного та політичного.

Серед найважливіших реформ, що вплинули на становище жінок у КНР, можна виокремити законодавче закріплення рівності чоловіків і жінок у Трудовому кодексі, легалізацію розлучення та заборону примусових шлюбів, а також створення можливостей для отримання освіти й професійної зайнятості. Однак попри формальне рівноправ'я, жінки в другій половині XX століття стикалися з подвійним навантаженням: окрім професійної діяльності, вони залишалися основними відповідальними за виховання дітей та ведення домашнього господарства. Традиційний розподіл гендерних ролей, за яким чоловік виконував функцію головного годувальника сім'ї, а жінка зосереджувалася на домашніх обов'язках, поступово трансформується в умовах урбанізації, економічного розвитку та підвищення рівня освіти. Одним із проявів сучасних гендерних змін у китайському суспільстві є зростання залученості чоловіків до виконання традиційно жіночої роботи в родині. Водночас жінки, отримуючи вищу освіту та розширюючи професійні можливості, відіграють дедалі важливішу роль у соціально-економічному житті країни.

Протягом останніх десятиліть кількість жінок у трудовій сфері суттєво зросла, що сприяло їхній інтеграції у керівні посади в державних установах і приватних компаніях. Внаслідок цього чоловіки дедалі частіше залучаються до хатньої роботи та догляду за дітьми. Важливим демографічним чинником змін стала політика «однієї дитини», яка діяла до 2015 року. Вона сприяла вихованню покоління чоловіків, які зростали без братів і сестер, що, своєю чергою, сприяло більш рівномірному розподілу сімейних обов'язків у їхніх домогосподарствах. Крім того, урбанізація та підвищення рівня життя сприяли зміні традиційних моделей сімейної взаємодії. На відміну від сільської місцевості, у містах подружжя зазвичай працює повний робочий день, що змушує чоловіків і жінок розподіляти домашні обов'язки більш рівноправно. Крім економічних факторів, важливу роль у трансформації гендерних відносин

відіграють культурні та психологічні зміни. Масова культура та медіа дедалі частіше популяризують образ чоловіка, який бере активну участь у вихованні дітей і веденні домашнього господарства. Це сприяє ослабленню традиційних патріархальних норм, що домінували в китайському суспільстві протягом століть. Молоді чоловіки дедалі менше дотримуються традиційних уявлень про абсолютне домінування чоловіка в сім'ї, а освічені жінки з професійними амбіціями висувують вимоги щодо рівного розподілу сімейних обов'язків. Попри ці зміни, повна гендерна рівність у сфері домашньої праці ще не досягнута. Дослідження показують, що хоча чоловіки в міських районах дедалі активніше беруть участь у догляді за дітьми та хатній роботі (близько 60%), жінки все ще витрачають на це в середньому на 30–40% більше часу. У сільських районах цей дисбаланс виражений ще сильніше, проте тенденція до більш рівноправного розподілу обов'язків поступово зростає.

Одним із важливих аспектів соціально-демографічних змін у Китаї є так званий «дефіцит жінки» – ситуація, за якої значна кількість чоловіків стикається з труднощами у створенні сім'ї. Це явище має комплексний характер і зумовлене поєднанням соціально-економічних, демографічних та культурних факторів. Визначальну роль відіграє гендерний дисбаланс, який став наслідком державної політики контролю народжуваності, що діяла у 1979–2015 роках. У багатьох китайських сім'ях, особливо в сільських районах, через традиційні уявлення про важливість народження сина спостерігалось упереджене ставлення до жіночої народжуваності, що призвело до істотного дисбалансу між кількістю чоловіків і жінок. Станом на 2024 рік у Китаї на 100 жінок припадає приблизно 105–110 чоловіків у шлюбному віці, що ускладнює можливість створення сім'ї для багатьох чоловіків. Крім чисельного дисбалансу, ще одним бар'єром для шлюбу є високі соціальні очікування щодо фінансової спроможності чоловіків. За усталеними нормами, потенційний наречений має володіти власним житлом, що в умовах великих міст є фінансово складним завданням. Крім того, у багатьох регіонах зберігається традиція «цзіньцзи» (彩礼) – грошового подарунку сім'ї нареченої, сума якого може досягати десятків тисяч дола-

рів. Це створює додаткове фінансове навантаження на чоловіків, особливо тих, хто походить із менш забезпечених родин. Ще одним аспектом, що впливає на проблему шлюбного дисбалансу, є соціально-економічна міграція. Багато молодих чоловіків із сільських регіонів переїжджають до міст у пошуках роботи, проте їм складно конкурувати з міськими жителями, які мають стабільний дохід і власне житло. У той же час освічені жінки у великих містах дедалі частіше відкладають вступ у шлюб, зосереджуючись на кар'єрі, що ще більше скорочує кількість потенційних партнерок для чоловіків традиційного шлюбного віку. Зростає також кількість жінок, які свідомо відмовляються від шлюбу на користь незалежного життя. Особливо це спостерігається у мегаполісах, де жінки мають ширші можливості для професійного розвитку та особистісного самовираження. Таким чином, сучасний Китай стикається з комплексними гендерними викликами, що охоплюють як проблему надлишку чоловіків, так і зміну традиційних сімейних моделей. Усе це свідчить про глибокі соціальні трансформації, що відбуваються у китайському суспільстві та впливають на його подальший розвиток.

Проблема гендерного дисбалансу та торгівлі жінками в Китаї є однією з найгостріших соціальних криз, спричинених наслідками політики «однієї дитини» та традиційної переваги хлопчиків у суспільстві. У сільських районах країни сформувалася значна частка чоловіків, які не мають можливості знайти собі дружину через брак жінок, що спричинило феномен «самотніх чоловіків» (光棍, *guānggùn*). Це явище загострює соціальне невдоволення, посилює злочинність, зокрема викрадення та торгівлю людьми, а також призводить до розширення практики шлюбного туризму. Китайські чоловіки дедалі частіше шукають наречених у сусідніх країнах – В'єтнамі, Камбоджі, М'янмі, Лаосі та навіть Північній Кореї. Проте нестача жінок спричинила появу нелегального ринку наречених, де жінок викрадають, змушують до примусових шлюбів або заманюють обманними обіцянками роботи. Деякі уряди, наприклад В'єтнаму, вже запровадили заходи протидії примусовим шлюбам, однак проблема залишається масштабною. Водночас китайське суспільство зазнає змін: усе більше освічених жінок відкладають шлюб або взагалі відмовляються

від нього, що ще більше ускладнює ситуацію. Високі витрати на весілля та виховання дітей підвищують вимоги до фінансової стабільності чоловіків, що створює нові бар'єри для шлюбу. Уряд Китаю намагається вплинути на демографічну ситуацію, скасувавши у 2015 році політику «однієї дитини» та дозволивши народження двох, а згодом і трьох дітей, проте це не принесло очікуваних результатів, оскільки народжуваність залишається низькою через економічні труднощі. Також влада активізувала боротьбу з торгівлею людьми, здійснюючи операції з визволення жінок, однак масштаб проблеми залишається великим, оскільки злочинні мережі нерідко діють під прикриттям шлюбних агентств або компаній із працевлаштування. Крім того, китайський уряд намагається змінити традиційне уявлення про роль чоловіка та жінки в сім'ї, популяризуючи рівноправний розподіл домашніх обов'язків та залучаючи чоловіків до активнішої участі у вихованні дітей. Демографічна криза вже розпочалася, а молоді сім'ї не поспішають заводити більше дітей через високу вартість життя. Уряд також поступово змінює риторику, наголошуючи на рівній цінності дитини будь-якої статі у суспільстві, а в деяких регіонах запроваджуються навіть фінансові стимули для народження дівчаток, щоб компенсувати економічний тиск на родини.

Нестача наречених у Китаї спричинила зростання шлюбної міграції, і дедалі більше чоловіків одружуються з жінками з В'єтнаму, Камбоджі та інших країн Південно-Східної Азії. Водночас велика кількість неодружених чоловіків призводить до соціальної напруженості, зростання рівня злочинності, проблем із соціальною стабільністю та загострення гендерних відносин. На початку XXI століття роль жінки в Китаї продовжує трансформуватися під впливом соціально-економічних та культурних змін. Розширення можливостей для освіти, розвиток цифрових технологій та урбанізація сприяють підвищенню рівня самореалізації жінок. Серед ключових тенденцій сучасного періоду – зростання участі жінок у бізнесі та політиці, попри наявність бар'єрів, а також збільшення кількості студенток у вищих навчальних закладах. За статистичними даними, понад 50% студентів китайських університетів – жінки. Однак, попри економічну незалежність, багато з них

продовжують відчувати соціальний тиск щодо шлюбу. Термін «Sheng Nu» (剩女), або «залишені жінки», стосується тих, хто після 27 років не вступив у шлюб, і є яскравим свідченням того, як традиційні уявлення про сім'ю продовжують впливати на сучасне суспільство.

Причини виникнення феномену «Sheng Nu» пов'язані зі змінами в освіті та кар'єрі, оскільки китайські жінки отримали більше можливостей для професійного розвитку, що призвело до відкладання шлюбу. Водночас вони шукають партнерів, які відповідатимуть їхньому рівню кар'єрних досягнень та освіти, але через традиційне уявлення про чоловіче домінування вибір потенційних наречених звужується. Гендерний дисбаланс у країні створює додаткові виклики: попри надлишок чоловіків, жінки мають більше можливостей вибору і нерідко відмовляються вступати в шлюб, якщо він не відповідає їхнім очікуванням. Крім того, суспільний тиск залишається значним – шлюб у Китаї вважається обов'язковим життєвим етапом, а жінки, які не вийшли заміж до 30 років, зазнають осуду. Батьки часто організовують так звані «шлюбні ринки», виставляючи анкети своїх дочок у парках у спробах знайти їм чоловіка. У відповідь на зростання кількості «Sheng Nu» китайський уряд запроваджує пропагандистські кампанії, які заохочують жінок до раннього шлюбу, наголошуючи на ризиках пізнього заміжжя. У містах, таких як Пекін і Шанхай, у «шлюбних парках» батьки без згоди дочок розміщують оголошення про їхній сімейний статус, сподіваючись знайти нареченого. Однак, попри цей тиск, все більше жінок відмовляються від раннього шлюбу на користь кар'єри та самореалізації, що свідчить про поступову зміну соціальних норм у китайському суспільстві. Феномен «Sheng Nu» є відображенням зіткнення традиційних шлюбних норм із сучасними змінами у статусі жінок. Освічені жінки дедалі більше ставлять кар'єру та особистий розвиток вище за традиційні очікування щодо шлюбу, що поступово змінює уявлення про роль жінки в суспільстві. Водночас проблема об'єктивації жінок залишається гострою. Попри прогрес у питаннях гендерної рівності, жінки в Китаї часто стикаються з редукцією їхньої особистості до зовнішнього вигляду та ролі в обслуговуванні чоловічих потреб. Це проявляється в рекламі, мас-медіа, робочій сфері, а також у соціальних

очікуваннях щодо шлюбу та материнства.

Об'єктивація жінок у Китайській Народній Республіці є складним соціальним явищем, що має глибокі історичні, економічні та культурні корені. Попри значний прогрес у питаннях гендерної рівності, жінки в Китаї часто стикаються з редукцією їхньої особистості до зовнішнього вигляду та ролі в обслуговуванні чоловічих потреб. Це явище проявляється в рекламі, мас-медіа, на ринку праці, а також у соціальних очікуваннях щодо шлюбу та материнства. Однією з основних форм об'єктивації є зображення жінок у засобах масової інформації та рекламі. Китайські ЗМІ часто репрезентують жінок як символи краси, молодості та покірності, що сприяє зміцненню патріархальних норм. Рекламні кампанії активно експлуатують жіночу привабливість, особливо в індустріях косметики, моди та розваг, що формує стандартизовані уявлення про жіночність і соціально прийнятний зовнішній вигляд. На ринку праці жінки, попри високий рівень освіти, стикаються з численними проявами дискримінації. Зокрема, працедавці часто надають перевагу молодим незаміжнім жінкам або чоловікам, що зумовлено традиційними уявленнями про жіночу роль у сім'ї. Існує також упередження щодо «вікової придатності» жінок, оскільки після 30 років вони вважаються менш конкурентоспроможними. Крім того, феномен «скляної стелі» значно обмежує можливості кар'єрного зростання, оскільки жінки рідше отримують керівні посади, навіть якщо мають достатню кваліфікацію. Ще одним проявом об'єктивації є ситуація в індустрії розваг, зокрема в караоке-барах (KTV), клубах та готельно-ресторанному бізнесі. У таких закладах жінок часто наймають не за професійними критеріями, а з акцентом на зовнішній вигляд. У певних випадках це призводить до їхньої участі у нелегальних ескорт-послугах, що свідчить про комерціалізацію жіночого тіла.

Для боротьби з об'єктивацією жінок уряд КНР запроваджує кампанії за гендерну рівність, особливо в освіті та сфері зайнятості. Посилюється законодавство проти сексуальних домагань, хоча правозахисники вказують на проблеми з його виконанням. Водночас відбувається пропаганда традиційних сімейних цінностей, що, з одного боку, сприяє стабільності суспільства, а з іншого – підтримує

патріархальні норми. Об'єктивація жінок також простежується у KTV-індустрії, де вони часто виконують роль хостес (伴唱小姐, bàncàng xiǎojiě), розважаючи клієнтів і підтримуючи атмосферу закладу. У деяких елітних караоке-клубах жінки надають послуги супроводу, що формально не є проституцією, але передбачає експлуатацію їхньої зовнішності. Частина таких закладів функціонує поза правовим полем, що призводить до залучення жінок у нелегальний бізнес. Феміністичні дискусії в Китаї активно піднімають питання про об'єктивацію жінок у розважальній сфері, проте державний контроль над громадськими рухами значно ускладнює боротьбу за гендерну рівність. Влада КНР періодично посилює контроль над KTV-індустрією, закриваючи заклади, що займаються незаконною діяльністю. Водночас спостерігаються зміни у суспільному сприйнятті: з розвитком рівноправ'я все більше жінок відвідують караоке-бари не як частина чоловічих розваг, а як простір для власного відпочинку. Значну роль у процесі об'єктивації відіграє акцент на зовнішності жінок, що впливає на їхнє соціальне, професійне та особисте життя. У китайському суспільстві існує низка стандартів краси, що формуються під впливом історичних традицій, західних трендів та сучасних медіа. Очікування щодо зовнішнього вигляду жінок виявляються не лише в індустрії моди та розваг, а й у сфері освіти, працевлаштування та шлюбу.

Жіноча краса в Китаї визначається комплексом усталених норм і уявлень, що мають історичні, культурні та соціальні корені. Сучасні стандарти привабливості формуються під впливом традиційних естетичних ідеалів, які підкріплюються медійним простором та індустрією краси. Основними характеристиками, що визначають жіночу привабливість у Китаї, є світлий тон шкіри, V-подібна форма обличчя, великі очі, худорлява статура, невеликий акуратний ніс, витончені губи та доглянуте довге волосся. Ідеал світлої шкіри має глибоке історичне підґрунтя, оскільки в традиційному китайському суспільстві блідий колір обличчя асоціювався з аристократичним походженням і відсутністю необхідності займатися фізичною працею. У сучасному Китаї ця тенденція залишається актуальною та підтримується виробництвом косметичних засобів для відбілювання

шкіри, а також використанням моделей зі світлим тоном обличчя у рекламних кампаніях. V-подібна форма обличчя та великі очі є важливими складовими сучасного ідеалу краси, оскільки візуально роблять обличчя молодшим і витонченішим. Досягнення цього стандарту часто передбачає використання косметичних прийомів, таких як спеціальні лінзи для збільшення очей, макіяж та нарощені віії, а також пластичну хірургію. Худорлявість вважається ключовим критерієм жіночої привабливості в китайському суспільстві. Поширеними є тенденції, що популяризуються через соціальні мережі, зокрема челенджі «A4 waist challenge», які демонструють вузькість талії, та «ключичний тест», що вказує на худорлявість через здатність утримувати монети на ключицях. Подібні стандарти краси сприяють посиленню контролю за масою тіла та можуть мати негативний вплив на фізичне та психічне здоров'я жінок. Окрім форми обличчя та статури, важливими параметрами зовнішності є невеликий ніс із високою переніссям і витончені губи. На відміну від західних тенденцій, які популяризують повні губи, у Китаї перевага надається маленьким та делікатним губам, що відповідає усталеним естетичним канонам. Довге, доглянуте волосся є ще одним важливим критерієм жіночої краси. Воно традиційно асоціюється з жіночністю та витонченістю, тоді як короткі стрижки можуть викликати асоціації з маскулінністю або радикальними змінами в стилі життя.

Домінування чітко визначених стандартів жіночої краси у китайському суспільстві спричиняє низку соціальних, психологічних та економічних наслідків. Одним із ключових факторів, що впливають на поширення еталонів краси, є медіа та соціальні мережі. Платформи, такі як Weibo, Xiaohongshu та Douyin, активно просувають образ «ідеальної» жінки, формуючи відповідні очікування серед молодих китайок. Висвітлення стандартів краси у медіапросторі призводить до зростання попиту на косметичні процедури та пластичну хірургію. Окрім медійного впливу, зовнішність відіграє важливу роль на ринку праці. У сферах, пов'язаних із публічною діяльністю, PR, обслуговуванням та шоу-бізнесом, існують неофіційні вимоги до фізичних параметрів кандидаток. Зокрема, у вакансіях часто зазначаються критерії щодо зросту, ваги

та навіть форми обличчя, що свідчить про поширену дискримінацію за зовнішніми характеристиками. Наслідки слідування жорстким стандартам краси виявляються як на рівні фізичного та психологічного здоров'я, так і на рівні соціальної поведінки. Один із найпомітніших трендів останніх десятиліть – зростання популярності пластичної хірургії. Китай є одним із лідерів за кількістю проведених косметичних процедур, серед яких найпоширенішими є корекція форми очей (подвійна повіка), зміна форми підборіддя, ринопластика та відбілювання шкіри. Крім того, дотримання жорстких норм краси може спричиняти розвиток психологічних проблем. Соціальний тиск щодо зовнішнього вигляду призводить до формування комплексів, низької самооцінки та поширення розладів харчової поведінки, зокрема анорексії та булімії. Постійна необхідність відповідати еталонам краси сприяє виникненню хронічного стресу, тривожності та депресивних станів серед жінок.

Водночас у Китаї набирають популярності феміністичні рухи, спрямовані на деконструкцію традиційних уявлень про красу та підвищення рівня прийняття природної зовнішності. Деякі блогерки та активістки у соціальних мережах критикують нереалістичні стандарти жіночої привабливості та закликають до самоприйняття та різноманітності естетичних ідеалів. Попри значний соціальний тиск, що сприяє популяризації косметичних процедур та пластичної хірургії, у китайському суспільстві поступово набирає обертів тенденція до більшої різноманітності стандартів краси. Це відбувається під впливом глобалізації, змін у соціокультурних нормах та розвитку рухів за права жінок. Подальші трансформації у сприйнятті жіночої привабливості залежатимуть від економічних, політичних та соціальних змін у Китаї та світі загалом.

Висновок. Отже, еволюція соціального статусу жінки в Китайській Народній Республіці є складним і багатограним процесом, що репрезентує взаємодію традиційно закорінених норм з динамікою сучасних соціокультурних трансформацій. Філософсько-культурологічне вчення Китаю, зокрема конфуціанство і даосизм, глибоко вплинули на уявлення про жіночу роль. Конфуціанство закріпило патріархальні структури, тоді як даосизм пропонував альтернативну, але все ж пасивну модель жіноч-

ності. Символ *інь-ян* став культурним архетипом гендерної дихотомії, яка протягом століть легітимізувала соціальну нерівність. Упродовж останніх десятиліть спостерігається поступова деконструкція патріархальних моделей гендерної взаємодії, які тривалий час визначали становище жінки в китайському суспільстві. Ці процеси супроводжуються водночас як позитивними змінами, так і глибоко вкоріненими викликами. Серед ключових проблем зберігається об'єктивація жінок, що має історичне, культурне й економічне підґрунтя. Незважаючи на існування низки нормативно-правових ініціатив, спрямованих на забезпечення гендерної рівності, жінки й далі стикаються з дискримінаційними практиками на ринку праці, гендерними стереотипами в засобах масової інформації, а також із соціальним тиском, пов'язаним із очікуваннями щодо шлюбних ролей і материнства. Особлива увагу приділяється феномену соціально сконструйованої краси, що в китайському культурному контексті виступає значущим інструментом соціального контролю. Естетичні стандарти, що беруть свій початок у традиційних уявленнях про жіночість, сьогодні активно транслюються через медійний простір та індустрію краси, формуючи поведінкові моделі, які суттєво впливають на особисту і професійну самореалізацію жінок. Водночас, сучасне покоління жінок у КНР виявляє дедалі більшу соціальну активність і прагнення до емансипації. Зростання рівня освіти, участь у публічному просторі та зростання жіночої економічної незалежності стали каталізаторами змін у системі гендерних ролей і розподілі сімейних обов'язків. Особливо значущим є зростання рівня зайнятості жінок у різних галузях економіки, що виступає одним із визначальних чинників їхнього соціального піднесення. Сучасний Китай перебуває у фазі глибокої соціокультурної трансформації, де відбувається перегляд традиційних уявлень про роль жінки в суспільстві. Однак, для досягнення повноцінної гендерної рівності необхідне не лише нормативне забезпечення, а й системна трансформація суспільних цінностей, освітніх стратегій та культурних наративів. Саме на цьому перетині традиції та модерну формується новий образ китайської жінки – активної, освіченої, здатної впливати на соціальні процеси як у родині, так і в публічному просторі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Chai D. Wuwei in the Lüshi Chunqiu. *Dao*, Volume 22, 2023, Issue 2. <https://doi.org/10.1007/s11712-023-09894-8>.
2. Feng Q., Chen W. The Rise of Confucianism, Mohism, Daoism, and Legalism. In *A Concise History of Chinese Philosophy*. 2023, Springer, P. 21–39. https://doi.org/10.1007/978981-99-0007-7_2
3. Petinova O., Svitlytska V. Feminine Origin in the Cosmogonic Ideas of the Slavic and Eastern Philosophy: a Comparative Analysis. *Philosophy and Cosmology*, Volume 31, 2023. P. 96-107. <https://doi.org/10.29202/phil-cosm/31/8>
4. Ray A., Thumin F., Barclay G. A Semantic Differential Study of the YinYang Symbol. *Journal of Personality Assessment*, Volume 35, 2010. Issue 4 (1971), P. 338-343. <https://doi.org/10.1080/00223891.1971.10119679>.
5. Zhongjian M. The Origin of Chinese Civilization and the History of the Relationship with Confucianism and Daoism. In *A Brief History of the Relationship Between Confucianism, Daoism, and Buddhism*. Springer. 2023. P. 41-142. https://doi.org/10.1007/978981-19-7206-5_2
6. Ген Ч. Жіночий портрет у китайському живописі XX – початку XXI ст.: образно-стильова еволюція: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства 17.00.05. Львів. 2019. 23 с.
7. Козловський С. О. Гендерні відносини у традиційній китайській сім'ї чиновника епохи династії Тан (618-907 pp.). URL: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2016/06/%D0%9A%D0%BE%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B8%CC%86-2.pdf>. (дата звернення 29.04.2025)
8. Манойло О. Роль жінки в китайській культурі. Сходознавство. Актуальність та перспективи : матеріали доп. V Міжнар. наук.-метод. конф., м. Харків, 29 берез. 2024 р. : у 2 ч. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; уклад.: Н. В. Руда, Л. М. Ямпольська, І. А. Скразловська та ін. Харків, 2024. Ч. 1. С. 163–164.
9. Петінова О., Світлицька В. Феномен жінки у філософському дискурсі: жіноче начало в космогонічних уявленнях слов'ян та у східній філософії. *Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект* : Матеріали X міжнародної науково-теоретичної конференції (21–22 берез. 2024 р., м. Черкаси) [Електронний ресурс] / упоряд. О. І. Астапова-Вязьміна ; відп. ред. проф. А. І. Бойко. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2024. С. 145-147.
10. Стеньгач Н. До проблеми гендерної рівності і правового становища жінки в сучасній Китайській Народній Республіці. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. Vol. 2, No. 1, 2023, pp. 13-23. doi: 10.46299/j.isjpp.20230201.02.

REFERENCES:

1. Chai, D. (2023). Wuwei in the Lüshi Chunqiu. *Dao*, Volume 22, Issue 2. <https://doi.org/10.1007/s11712-023-09894-8> [in English].
2. Feng, Q. & Chen, W. (2023). The Rise of Confucianism, Mohism, Daoism, and Legalism. In *A Concise History of Chinese Philosophy*, Springer, P. 21–39. https://doi.org/10.1007/978981-99-0007-7_2 [in English].
3. Petinova, O. & Svitlytska, V. (2023). Feminine Origin in the Cosmogonic Ideas of the Slavic and Eastern Philosophy: a Comparative Analysis. *Philosophy and Cosmology*, Volume 31, P. 96-107. <https://doi.org/10.29202/phil-cosm/31/8> [in English].
4. Ray, A., Thumin F. & Barclay, G. (2010). A Semantic Differential Study of the YinYang Symbol. *Journal of Personality Assessment*, Volume 35, Issue 4 (1971), P. 338-343. <https://doi.org/10.1080/00223891.1971.10119679> [in English].
5. Zhongjian, M. (2023). The Origin of Chinese Civilization and the History of the Relationship with Confucianism and Daoism. In *A Brief History of the Relationship Between Confucianism, Daoism, and Buddhism*. Springer. P. 41-142. https://doi.org/10.1007/978981-19-7206-5_2 [in English].
6. Hen, Ch. (2019). Zhinochyi portret u kytaiskomu zhyvopysi KhKh – pochatku KhKhI st.: obrazno-stylova evoliutsiia [Female portrait in Chinese painting of the 20th and early 21st centuries: figurative and stylistic evolution]: avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznavstva 17.00.05. Lviv. 23 s. [in Ukrainian].
7. Kozlovskiy, S. O. (2025). Henderni vidnosyny u tradytsiinii kytaiskii simi chynovnyka epokhy dynastii Tan (618-907 rr.) [Gender relations in a traditional Chinese official family of the Tang dynasty (618-907)]. URL: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2016/06/%D0%9A%D0%BE%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B8%CC%86-2.pdf>. (accessed 29.04.2025) [in Ukrainian].
8. Manoilo, O. (2024). Rol zhinky v kytaiskii kulturi [The role of women in Chinese culture]. *Skhodoznastvo. Aktualnist ta perspektyvy* : materialy dop. V Mizhnar. nauk.-metod. konf., m. Kharkiv, 29 berez. 2024 r. : u 2 ch. / Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody ; uklad.: N. V. Ruda, L. M. Yampolska, I. A. Skrazlovska ta in. Kharkiv, Ch. 1. S. 163–164. [in Ukrainian].
9. Petinova, O., Svitlytska, V. (2024). Fenomen zhinky u filosofskomu dyskursi: zhinoche nachalo v kosmohonichnykh uiavlenniakh slovian ta u skhidnii filosofii [The phenomenon of women in philosophical discourse: the feminine principle in the cosmogonic ideas of the Slavs and in Eastern philosophy]. *Sotsialni ta humanitarni tekhnolohii: filosofsko-osvitnii*

aspekt : Materialy Kh mizhnarodnoi naukovo-teoretychnoi konferentsii (21–22 berez. 2024 r., m. Cherkasy) [Elektronnyi resurs] / uporiad. O. I. Astapova-Viazmina ; vidp. red. prof. A. I. Boiko. M-vo osvity i nauky Ukrainy, Cherkas. derzh. tekhnol. un-t. Cherkasy : ChDTU, S. 145-147. [in Ukrainian].

10. Stenhach, N. (2023). Do problemy hendernoi rivnosti i pravovoho stanovysheha zhinky v suchasni Kytayskii Narodnii Respublitsi [On the problem of gender equality and the legal status of women in the modern People's Republic of China]. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. Vol. 2, No. 1, pp. 13-23. doi: 10.46299/j.isjpp.20230201.02. [in Ukrainian].